

**Tema:
Bortförda barn - hur förhindrar vi att det sker
och vad gör vi när det ändå sker?**

Barnrättsdagarna

15 april 2026

Föreläsare: Zila Surchi

utbildare hos Riksorganisationen GAPF

Varje år ekar tystanden från hundratals tomma skolbänkar som en konsekvens av bortförda barn.

Det handlar om barn som inte kommer hem efter sommarlovet. Barn som utsätts för allvarliga brott och övergrepp.

Barn som inte får tillgång till sina grundläggande fri- och rättigheter.

Bild: Länsstyrelsen Östergötland

Det förs ingen nationell statistik över antalet bortförda barn, men vi vet att problemet är stort och att dessa barn är i ett enormt behov av stöd och hjälp.

Det vi vet är att det är oerhört svårt att hjälpa barn som redan befinner sig i ett tredje land där svensk lagstiftning inte gäller och ofta till länder som inte heller tillämpar Haagkonventionen och då har Sverige en liten möjlighet att få tillbaka barnet

Syftet med denna föreläsning är att ge er en ökad förståelse för vad som menas med barn bortföranden, varför det sker och vilka åtgärder vi behöver vidta för att skydda dessa barn.

Agenda

- GAPF:s verksamhet
- Kort om Heder och Hedersrelaterat våld och förtryck
- Bortförda barn-Vilka är dem?
- GAPF:s erfarenheter
- Myndighetsrapporter
- Utreseförbudet
- GAPF:s förslag på åtgärder

Riksorganisationen GAPF – Glöm Aldrig Pela och Fadime

Vision: Ett jämställt samhälle fritt från hedersrelaterat våld och förtryck.

- Grundades år 2001 av Sara Mohammad
- Ideell, sekulär och partipolitiskt obunden organisation
- Värdegrund: Bygger på FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, barnkonventionen, svensk grundlag
- GAPF sätter alltid individens fri- och rättigheter i första hand!

Tre verksamhetsområden

STÖDVERKSAMHET

Stöd till mer än 300
utsatta personer
per år

UTBILDNING

Utbildar 5000
personer per år

OPINIONSBILDNING

Tagit fram 112
konkreta förslag på
åtgärder mot HRV i
14 områden

Alla stödinsatser är kostnadsfria inom

Stödverksamheten – Pela och Fadime stödjouren

- Nationella stödjour öppet dygnet runt
- Terapeutiska och juridiska stödsamtal
- Rådgivning till yrkesverksamma
- 100 utbildade stödpersoner runt om i landet

Heder

Är något som män kan vinna och förlora

Män vinner heder genom att kontrollera närstående kvinnors sexualitet

Kvinnor ska ha skam i kroppen och bärare av mäns heder.

Mäns heder har företräde framför kvinnors och flickors rätt till liv och frihet

Vad innebär hedersvåld?

- Att inte vara fri att göra saker man vill göra.
- Att tvingas göra saker man inte vill göra.
- Att barnet bestraffas av familjen/slakten om man inte lever upp till deras krav och förväntningar **(b.la barn förs bort utomlands som bestraffning)**

När den utsatta inte lyssnar/lyder, vilka konsekvenser/bestraffningar?

- Ökad kontroll
- Fysiskt bestraffningsvåld
- Utfrysning, Isolering
- Förskjutning
- Bortförande
- Tvångsäktenskap
- Självmord (uppmuntras/pressas)
- Dödligt våld

Skillnader

Vanliga skillnader?

- Det handlar om föräldrars våld mot barn
- att sätta gränser för barn?
 - att begränsa barns frihet och utveckling

Två viktiga avgörande skillnader mellan HRV och andra våldsformer

Flickor och kvinnors sexualitet kollektiv egendom

Familjen har rätt att skada/ta livet av sitt barn

Syftet med HRV

Att bevara familjens och släktens heder.

Med att få/tvinga personer att följa hederskulturens normer och värderingar. Genom hot och påtryckningar, kontrolleras och tvingas individen att leva med stora begränsningar.

Att återupprätta familjens förlorade heder.

Som straff mot dem som brutit mot hederskulturens normer och värderingar. Genom skuld och skambeläggning, social utfrysning, hot om våld, våld, mord och **bortföranden**.

Statistik

- SVT granskning (2023): 538 HRV utsatta barn har blivit bortförda senaste 5 åren, mellan 2018-2022.
- Försäkringskassan-rapport 2021: 6 000 – 12 000 barn spårlöst försvunna ur landet (vi vet inte om hur många av **de** har med HRV att göra?)

Olika ”typer” av bortföranden

- Bestraffningsresor
- Uppfostringsresor
- Omvändelseförsök
- Könstympning
- Tvångsäktenskap/barnäktenskap
- Oskuldskontroller/operationer etc.

Statistik GAPF

- 2024: 32 bortförda personer som berört 26 barn och unga under 18 år och 6 vuxna.

Och 43 personer: Risk för bortföranden

- 2025: 58 bortförda personer som berört 47 barn och unga under 18 år och 11 vuxna

Och 23 personer: Risk för bortföranden

Gemensamma nämnare

- Majoriteten av ärendena rör flickor och unga tjejer
- Var redan kända för sociala myndigheter – bristande risk- och skyddsbedömningar
- Flickornas vädjan om stöd och hjälp och oro för bortföranden tas inte på allvar
- Sker ofta i samband med skollov, mellan grundskola och gymnasium eller efter gymnasiet

Utlösande faktorer

- Konsekvens av att de gjort motstånd mot familjens hedersnomer ex. skaffar pojkvän, motsatt sig äktenskap, vägrar hijab och anständig klädsel, rykte om att hon förlorat oskulden, ”barn börjar bli uppstudsiga – om familjen tillhör den hårda kärnan”
- Söker stöd- och hjälp av sociala myndigheter
- Vissa barn var tidigare placerade men när socialtjänsten arbetet hem barnet har förts bort i samband med detta

Jämställdhetsmyndighetens rapport "bortförda barn" (2022) Kartläggning

Intervju med yrkesverksamma (socialtjänst, skola, polis, resurscentra, ideella organisationer)

De riskfaktorer för bortförande som identifierats i Jämställdhetsmyndighetens rapport är:

74 % Hedersförtryck inom familjen. Dvs 156 barn av de 171 de bortförda barnen

64 % Kännedom hos myndigheter om offrets situation (Majoriteten av dessa barn var redan kända hos sociala myndigheter (dvs 64 %)

33 % Förekomst av fysiskt våld i familjen

21 % Starkt religiös familj

13 % Socioekonomisk utsatthet

Myndighetsrapporter – bortförda barn

Utlösande faktorer till bortföranden (JÄMY 2022, NCH 2022)

- Undvika myndighetsbeslut eller nära förestående myndighetsbeslut
- Umgänge med föräldrar (placerade barn)
- I nära anslutning till att en placering avslutas

Orsaker till bortförande

- Uppfostringsresor - blivit ”försvenskande”
- Barn- eller tvångsäktenskap
- Inte följt familjens hedersnormer

Vilka brister finns hos myndigheter? Enligt myndighetsrapporter JÄMY&NCH om bortförda barn?

- Kommuner saknar tillräckliga rutiner och riktlinjer, resurser och kompetens för att hantera dessa ärenden
- Bristande hot- och riskbedömningar
- Trots att sociala myndigheter haft kännedom om barnet leder det nödvändigtvis inte till adekvata insatser

Socialtjänstens verktyg när barn far illa, vid misstanke om risk för bortföranden av barn mm

Tvångsinsatser (LVU)

Främst miljöfallen som aktualiseras: Dvs tvångsomhändertagande om den unge utsätts för psykiskt eller fysisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller annat i hemmet om missförhållandena i hemmet, om det finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas (2 § LVU)

Socialnämnden har även möjlighet att fatta ett beslut om omedelbart omhändertagande vid akuta ärenden (6 § LVU)

- Umgängesbegränsningar (14 § 2 st 1 LVU)
- Hemlighållande av vistelseort (14 § 2 st 2 LVU)
- Utreseförbud (31 a § LVU) (gäller för risker för att utsättas för tvångsäktenskapsresor, könsstympling)
- Utvidgad utreseförbud (gäller även för att utsättas för risker om omvändelseförsök, oskuldkontroller mm)

Utreseförbudet

Utreseförbud 31 a § LVU (2020)

Om påtagligt risk för att ett barn förs utomlands eller lämnar Sverige i syfte att ingå äktenskap/äktenskapsliknande förbindelse eller könsstympas

- Utgör hinder för passansökan och skäl för återkallelse av pass
- kräver inte att man uttömt möjligheten till "frivilliga insatser"
- Ska ses som ett kompletterande verktyg till LVU

Utvidgad utreseförbud, sedan 1 juni 2024

omfattar även andra skadliga utlandsresor (ex. **omvändelseförsök, bestraffningsresor, oskuldskontroller etc**)

- *"Om påtaglig risk att ett barns hälsa och utveckling riskerar att skadas på grund av att barnet under en utlandsvistelse utsätts för eller utsätter sig själv för sådana förhållanden som kan leda till vård enligt LVU."*

Om det finns misstanke om att ungdomen ska föras utomlands vilka frågor kan ställas enligt GAPFs erfarenheter?

- Har du varit på besök i din familjs ursprungsland tidigare? Kan du berätta lite om hur det var?
- Planerar ni att åka på en resa till ursprungslandet? Om ja: vad är syftet med resan? Vilka ska åka med? - Känner du oro inför resan? Vad är du i så fall orolig för? Vad tror du skulle kunna hända? Kan du skriva ett "brev" om din oro och lämna till mig? (Även om eleven inte säger sig vara orolig kan samtalspartnern meddela sin - egen oro för resan.)
- Är biljetterna bokade? Om ja: är en hemresa bokad?

Om det finns misstanke om att ungdomen ska föras utomlands vilka frågor kan ställas enligt GAPFs erfarenheter?

- I vilka länder har du medborgarskap? Har du pass: om ja, från vilka länder? Vet du var ditt pass är just nu? (Om oro finns för att eleven ska föras ut ur Sverige, be eleven att ta en bild på passet och skicka till dig eller annan pålitlig vuxen.)
- Finns det släktingar som har bott i Sverige, men flyttat tillbaka till hemlandet? Om ja: vad var anledningen att de flyttade tillbaka?
- Vet du om någon annan ur din familj eller släkt förts utomlands? Om ja, känner du till orsaken till att det skedde?
- Vet du om det har skett hedersmord i din släkt? Om ja, vem, när, var? Hur har det pratats det om det i din familj?

Bortförda "Maria" som GAPF har hjälpt

Vilka stödinsatser vidtar GAPF i de fall barnet förts utomlands?

- Etablerar kontakt med myndigheter, såsom UD, socialtjänst, polisen
- GAPF agerar "samordnare" och ger även stöd och rådgivning till yrkesverksamma
- Den unge saknar ofta stöd/eller förtroende till myndigheter – GAPF fyller då en viktig roll!
- Etablera kontakt med skyddsboende/nätverk i de fall det är möjligt i det aktuella landet.
- Ekonomiska stödinsatser ex. betalar flygbiljett, hyra till skyddat boende/lägenhet

Vilka stödinsatser vidtar GAPF i de fall barnet förts utomlands?

- Om svensk ambassad/konsulat finns i det aktuella landet – tar det över ansvaret
- I de fall det inte finns någon ambassad/konsulat, ex. Libyen, måste den utsatte ta sig till en säker plats för att få stöd och hjälp. UD lägger sig inte in i ”andra länders inre angelägenheter”
- Fortsatta stödinsatser när barnet/ den unge kommer tillbaka till Sverige

Förebyggande arbete mot barnbortföranden

- **Riktlinjer och rutiner vid misstanke om bortförande av barn**
- **Agera i tid!** Lärare, hälso- och sjukvårdspersonal, andra vuxna som ser barnet
→ orosanmälan. Agera på din oro! (Informativ orosanmälan)

Ta barns oro på allvar! "One chance rule"

- **Socialtjänsten:** LVU och Utreseförbud
Bli bättre på att göra risk- och skyddsbedömningar!
- **Misstänker du ett brott?** – anmäl till polisen, dvs (utöver LVU och ansökan om utreseförbud)!

Orosanmälan:

Om det finns misstanke att en HRV utsatt elev riskerar att föras ut ur Sverige är det viktigt att vara så konkret som möjligt i beskrivningen av oron.

Exempel på uppgifter som är bra att nämna är om:

- Eleven är orolig inför lov
- Eleven har pratat om en resa till familjens ursprungsland
- Eleven upplevs ha ett begränsat livsutrymme (till exempel alltid har bråttom hem, kommer till/från skolan i sällskap av bröder eller andra som kan utöva kontroll, inte får välja klädsel själv)
- Det finns krav på undervisningen från vårdnadshavare (till exempel krav på könsuppdelad simundervisning eller att eleven ska undantas från viss undervisning, till exempel sexualundervisning)
- Eleven inte verkar tillåtas ha kärleksrelationer
- Eleven har syskon som också kan utsättas för hedersvåld och huruvida de går i samma skola som eleven

GAPF:s förslag på åtgärder

- Inför nationellt inrapporteringssystem för bortföranden
- Krav på att kommuner ska ha rutiner och handlingsplaner för risk för bortföranden (förskola, skola, socialtjänst)
- Inför prövning av föräldrars ansökan om att skriva ut barn från Sverige. (Idag endast blankett från Skatteverket, kräver endast båda vårdnadshavares samtycke)

GAPF:s förslag på åtgärder

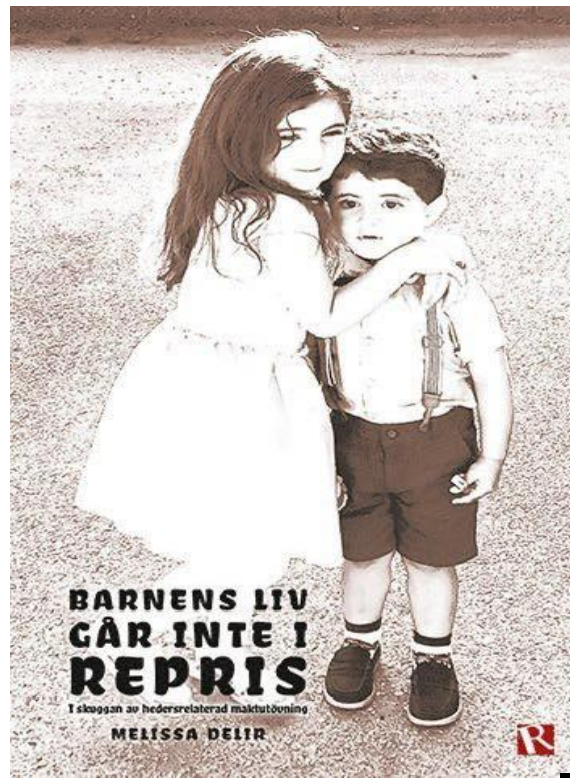
- Stärk skyddet för barns medborgarskap. En ansökan om upphävande av barns medborgarskap ska alltid prövas av domstolen utifrån principen om barnets bästa. (Idag räcker det att föräldrar skriver under ett dokument, om barnet är 12 krävs barnets underskrift)
- Utvidga lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystem till att även omfatta regioner (hälso- och sjukvården)
- **Stödpaket för hedersvåldsutsatta som återvänder till Sverige efter ett bortförande**

Stödvägar

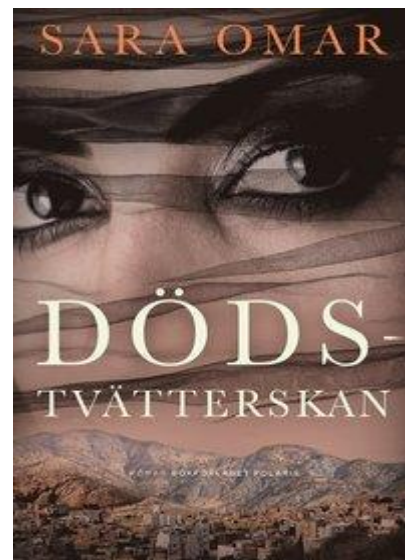
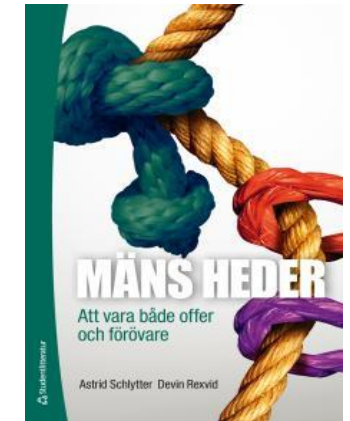
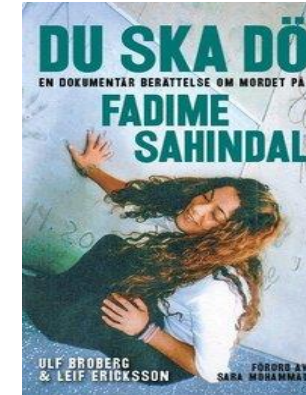
- Socialtjänsten
- Polisen
- GAPF:s Nationella telefonjour **070-000 93 28**
(är öppet dygnetrunt)
- Mejladress till vår stodjour: stodjour@gapf.se
(Vi svarar inom 24 timmar)

www.gapf.se

Tips på böcker

gapf.

Tips på filmer

"EN AV ÅRETS STARKASTE FILMER" MovieZine

"OMTUMLANDE" Aftonbladet

"SNYGG, GRIPANDE, UNIK" TT-spektra

"MÄSTERLIGT" FLM

VAD SKA FOLK SÄGA

EN FILM AV IRAM HAQ • VISAS PÅ BIO NU

Bli medlem i GAPF

Årsavgift:

120:- per år för dig som är mellan 15-25 år och pensionärer.

240:- per år för dig från 26 år

Mer information och ansökan om medlemskap:

[Gå in på www.gapf.se](http://www.gapf.se)

Följ oss på våra sociala kanaler:

PELA- OCH FADIMEARMBANDET

Fairtrade tillverkning i Ecuador @ Denise Cruz Design

gapf.

Frågor?

Riksorganisationen GAPF – Glöm Aldrig Pela och Fadime

För mer information om stödjouren och våra utbildningar, besök gapf.se.